

บทที่ 4

สรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุป

การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจสินค้าเกษตรจังหวัดชัยนาท เพื่อเป็นทางเลือกการปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวในพื้นที่เหมาะสมน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) เป็นพืชอื่นหรือกิจกรรมการเกษตรอื่นที่ให้ผลตอบแทนมากกว่า การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาด้านทุน ผลตอบแทนสุทธิ และอุปสงค์ อุปทาน (Demand & Supply) และพื้นที่ชั้นความเหมาะสมด้านกายภาพ ของสินค้าเกษตรที่มีมูลค่า 4 ลำดับแรก (Top 4) ของจังหวัด ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน มันสำปะหลังโรงงาน และสุกร และสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อเสนอแนะมาตรการในการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ไม่เหมาะสมเป็นกิจกรรมทางเลือกอื่นที่ให้ผลตอบแทนดีกว่า โดยผลการศึกษารูปได้ดังนี้

4.1.1 พื้นที่เหมาะสมของพืชทดแทนข้าว

พื้นที่ S3 , N ของข้าว รวม 63,688 ไร่ เป็นพื้นที่เหมาะสมของพืช ดังนี้

- ปรับเปลี่ยนไปปลูกอ้อยโรงงานได้ รวม 4,269 ไร่
- ปรับเปลี่ยนไปปลูกมันสำปะหลังได้ รวม 36,954 ไร่
- ปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ รวม 7,505 ไร่

4.1.2 ต้นทุนและผลตอบแทน

ผลการศึกษาระยะต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิ สินค้าเกษตรที่มีมูลค่า 4 ลำดับแรก (Top 4) มีดังนี้

1) ข้าวนาปี

พื้นที่เหมาะสม มีต้นทุนทั้งหมด เฉลี่ย 4,300.16 บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 773.11 กิโลกรัมต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิจากต้นทุนรวม 1,374.47 บาทต่อไร่

พื้นที่ไม่เหมาะสม มีต้นทุนทั้งหมด เฉลี่ย 4,023.13 บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 601.73 กิโลกรัมต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิจากต้นทุนรวม 393.57 บาทต่อไร่

2) อ้อยโรงงาน

พื้นที่เหมาะสม มีต้นทุนทั้งหมด เฉลี่ย 7,752.37 บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 9,924.01 กิโลกรัมต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิจากต้นทุนรวม 1,476.96 บาทต่อไร่

พื้นที่ไม่เหมาะสม มีต้นทุนทั้งหมด เฉลี่ย 7,324.22 บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 9,185.39 กิโลกรัมต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิจากต้นทุนรวม 1,218.19 บาทต่อไร่

3) มันสำปะหลังโรงงาน

พื้นที่เหมาะสม มีต้นทุนทั้งหมด เฉลี่ย 5,564.04 บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 3,314.63 กิโลกรัมต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิจากต้นทุนรวม 568.03 บาทต่อไร่

พื้นที่ไม่เหมาะสม มีต้นทุนทั้งหมด เฉลี่ย 5,776.61 บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 3,280.98 กิโลกรัมต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิจากต้นทุนรวม 293.20 บาทต่อไร่

4) สุกร มีต้นทุนเฉลี่ย 5,051.07 บาทต่อตัว ผลตอบแทนสุทธิ 1,503.03 บาทต่อตัว

ผลการศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิ สินค้าเกษตรทางเลือก มีดังนี้

1) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

การปลูกในพื้นที่ทั่วไป มีต้นทุนทั้งหมด เฉลี่ย 4,282.53 บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 851.46 กิโลกรัมต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิจากต้นทุนรวม 1,098.74 บาทต่อไร่

2) ผลิตหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 เพื่อขาย

การปลูกในพื้นที่ทั่วไป มีต้นทุนทั้งหมด เฉลี่ย 20,763.45 บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 43,326.30 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนผลตอบแทนสุทธิจากต้นทุนรวม 31,228.11 บาทต่อไร่

3) เลี้ยงแพะ และปลูกหญ้าเนเปียร์เอง

เลี้ยงแม่แพะ 30 ตัว และปลูกหญ้าเนเปียร์ 1 ไร่ ไว้ใช้เองในฟาร์ม มีต้นทุน 54,970 บาท (ไม่รวมค่าแรงงานในการเลี้ยง) ผลิตลูกแพะขาย ได้ผลตอบแทนสุทธิ 201,530 บาท (จากการขายลูกแพะเฉลี่ย 90 ตัวต่อปี) เท่ากับเลี้ยงแม่แพะ 1 ตัว มีกำไรจากการขายลูกแพะ 6,717 บาทต่อปี และขายมูลแพะประมาณปีละ 1,800 บาท หรือ 60 บาทต่อตัวต่อปี

4) เลี้ยงโคเนื้อ และปลูกหญ้าเนเปียร์เอง

เลี้ยงแม่โคเนื้อพันธุ์ลูกผสม 3 ตัว และปลูกหญ้าเนเปียร์ 1 ไร่ ไว้ใช้เองในฟาร์ม มีต้นทุน 49,188 บาท (ไม่รวมค่าแรงงานในการเลี้ยง) ผลิตลูกโคขาย ได้ผลตอบแทนสุทธิ 40,812 บาท มีกำไร 40,812 บาท (จากการขายลูกโคเฉลี่ย 3 ตัวต่อปี) เท่ากับเลี้ยงแม่โค 1 ตัว มีกำไรจากการขายลูกโค 13,604 บาทต่อปี และขายมูลโคประมาณปีละ 1,200 บาท หรือ 400 บาทต่อตัวต่อปี

5) การปลูกพืชสมุนไพร/เครื่องเทศ

5.1) กระชาย มีต้นทุนรวมเฉลี่ย 51,900 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิ 88,100 บาท

5.2) ข่า มีต้นทุนรวมเฉลี่ย 33,325 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิ 41,475 บาท

5.3) ขมิ้นชันในสวนกล้วยน้ำว้า 1 ไร่ ขมิ้นชัน มีต้นทุนรวมเฉลี่ย 9,530 บาท ผลตอบแทนสุทธิ 50,470 บาท กล้วยน้ำว้า มีต้นทุนรวมเฉลี่ย 6,895 บาท ผลตอบแทนสุทธิ 7,505 บาท

6) ปลูกไม้ดอก (ดอกดาวเรือง) มีต้นทุนรวมเฉลี่ย 34,522 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิ 32,818 บาท

7) กล้วยไข่อินทรีย์ กล้วย 100 ตัว มีต้นทุน 83,075 บาท ได้รับผลตอบแทนสุทธิทั้งปี 27,885 บาท

8) ไก่วง พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ 5 ตัว รวมต้นทุน 5,173 บาท (ไม่รวมค่าแรงงานในการเลี้ยง) ผลิตลูกไก่วงขาย ได้รับผลตอบแทนสุทธิ 10,827 บาท

4.1.3 อุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply)

ผลการศึกษาวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทานของสินค้าเกษตรที่สำคัญ มีดังนี้

1) **ข้าวนาปี ผลผลิต (Supply)** ข้าวเปลือกรวม 1,075,491 ตัน มีความต้องการใช้ข้าวในจังหวัด (Demand) รวม 1,409,938 ตัน มีผลผลิตส่วนขาด 334,447 ตัน ไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ในด้านอุตสาหกรรม ซึ่งมีโรงสีข้าวรวม 53 โรง และมีโรงสีส่งออกข้าวไปจำหน่ายตลาดต่างประเทศ 3 โรงสี

2) **อ้อยโรงงาน ผลผลิต (Supply)** รวม 1,336,923 ตัน จังหวัดชัยนาทไม่มีโรงงานน้ำตาล แต่มีโรงงานในจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ โรงงานน้ำตาลสุพรรณบุรี สิงห์บุรี นครสวรรค์ และอุทัยธานี ยังมีความต้องการปริมาณอ้อยอีกจำนวนมาก ได้มีการเข้ามาตั้งจุดรับซื้ออ้อยเพื่อป้อนเข้าโรงงานตนเอง และได้สนับสนุนให้เกษตรกรในจังหวัดชัยนาทปลูกอ้อย โดยมีมาตรการจูงใจด้านต่างๆ ประกอบกับมีโครงการสร้างโรงงานน้ำตาลในพื้นที่จังหวัดชัยนาท

3) **มันสำปะหลังโรงงาน ผลผลิต(Supply)** รวม 229,337 ตัน มีความต้องการใช้(Demand) หัวมันสด 276,330 ตันต่อปี มีผลผลิตส่วนขาดอยู่ 24,060 ตัน ลานมันใช้ผลิตเป็นมันเส้น เพื่อจำหน่ายไปยังผู้ส่งออกและโรงงานผลิตอาหารสัตว์นอกจังหวัด (จังหวัดชัยนาทไม่มีโรงงานอาหารสัตว์และไม่มีโรงงานผลิตแป้งมัน)

4) **สุกร ผลผลิต (Supply)** รวม 75,000 ตัว ความต้องการ (Demand) รวม 72,000 ตัว มีผลผลิตส่วนเกิน 3,000 ตัว เป็นสุกรที่รอไปเข้าโรงฆ่าในจังหวัดอื่นๆ

5) **ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ผลผลิต (Supply)** รวม 6,815 ตัน ผลผลิตทั้งหมดขายให้พ่อค้านอกจังหวัด เนื่องจากไม่มีโรงงานอาหารสัตว์

6) **หญ้าเนเปียร์** เป็นพืชอาหารสัตว์ที่เหมาะสมกับเกษตรกรที่เลี้ยงปศุสัตว์ เป็นอาหารสัตว์ที่ให้โปรตีนสูง เกษตรกรสามารถปลูกไว้เป็นอาหารใช้เลี้ยงปศุสัตว์ของตนเอง รวมทั้งกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์เคี้ยวเอื้องมีความต้องการมาก สามารถขายสร้างรายได้เสริมให้กับเกษตรกร

7) **การเลี้ยงแพะและโคเนื้อ** ในจังหวัดชัยนาทมีการส่งเสริมการเลี้ยงแพะและโคเนื้อพันธุ์ลูกผสม เป็นอาชีพหนึ่งที่ทำรายได้ให้กับเกษตรกรอย่างคุ้มค่า มีช่องทางการตลาดและความต้องการสูง โดยเฉพาะตลาดในประเทศเพื่อนบ้าน และสามารถตอบสนองต่อนโยบายรัฐบาลในการลดพื้นที่ไม่เหมาะสมปลูกข้าวมาปลูกพืชชนิดอื่น หรือปรับเปลี่ยนอาชีพที่ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า

8) **พืชสมุนไพร/เครื่องเทศ** ความต้องการของตลาด หากเป็นเครื่องเทศ ตลาดมีความต้องการอย่างต่อเนื่อง กรณีเป็นพืชสมุนไพร ตลาดมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมสมุนไพร โรงพยาบาลแพทย์แผนไทย และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ

9) **ไม้ดอก ดอกดาวเรือง** ความต้องการใช้ของตลาดไม้ดอกมีอย่างต่อเนื่อง ดอกดาวเรืองจะใช้มากในงานที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลต่างๆ การวางแผนการผลิตกำหนดช่วงการออกดอก จะทำให้เกษตรกรได้รับกำไรสูงกว่าช่วงปกติ

10) **ไก่ไข่กึ่งอินทรีย์/ไก่วง** เป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง การเพาะลูกไก่วงขายเป็นอีกหนึ่งอาชีพที่ทำรายได้ให้กับเกษตรกรอย่างคุ้มค่า เนื่องจากตลาดยังมีความต้องการสูง

4.1.4 สินค้าเกษตรทางเลือกทดแทนการปลูกข้าว

ผลการศึกษา วิเคราะห์สินค้าเกษตรทางเลือกเพื่อการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่เหมาะสม (S3, N) มีดังนี้

1) **ปรับเปลี่ยนไปปลูกอ้อยโรงงาน** โดยพื้นที่ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ รวม 4,269 ไร่ ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ 1,476.96 บาท ซึ่งให้ผลตอบแทนสุทธิสูงกว่ามันสำปะหลัง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งให้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ 568.03 บาท และ 1,098.74 บาท ตามลำดับ และอ้อยโรงงานตลาดมียังมีความต้องการอย่างต่อเนื่อง จากความต้องการบริโภคน้ำตาลทราย และการขยายตัวของพลังงานทดแทน

ส่วนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นพืชที่มีศักยภาพเหมาะสำหรับการปลูกหลังเก็บเกี่ยวข้าวในพื้นที่ชลประทานหรือพื้นที่ S1 , S2 เนื่องจากข้าวโพดใช้น้ำน้อยกว่าทำนา 2-3 เท่า

2) **ปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์และส่งเสริมการทำปศุสัตว์** ส่งเสริมการทำปศุสัตว์ และปลูกพืชอาหารสัตว์ควบคู่ไปด้วย เช่น การเลี้ยงแพะ โคเนื้อพันธุ์ลูกผสม เพาะลูกไก่วง ถือเป็นอาชีพที่ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุน ประกอบกับตลาดยังมีความต้องการสูง โดยเฉพาะตลาดในประเทศเพื่อนบ้าน

3) **ปรับเปลี่ยนพื้นที่บางส่วนปลูกพืชสมุนไพร/เครื่องเทศ** เป็นพืชใช้น้ำน้อย ทนแล้ง ไม่ต้องใช้สารเคมีและไม่ต้องดูแลมาก อย่างไรก็ตาม ควรมีแหล่งน้ำในไร่นาที่สามารถให้น้ำในช่วงฤดูแล้งได้ ส่วนความต้องการของตลาด หากเป็นเครื่องเทศ ตลาดมีความต้องการอย่างต่อเนื่อง กรณีเป็นพืชสมุนไพร ตลาดมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมสมุนไพร โรงพยาบาลแพทย์แผนไทย และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ

4) **ปรับเปลี่ยนเป็นการทำการเกษตรแบบผสมผสาน** ทั้งนี้ต้องมีแหล่งน้ำในไร่นา แนะนำให้ผลิตข้าวเพื่อการบริโภค และทำกิจกรรมอื่นร่วมด้วย เช่น พืชผักสวนครัว พืชสมุนไพร ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ผลไม้ยืนต้น และเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงสุกร ไก่ไข่ ไก่วง เป็ดไข่ และเลี้ยงปลา เป็นต้น

4.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

4.2.1 แนวทางพัฒนาพื้นที่เหมาะสม (S1,S2) ข้าว

มุ่งเน้นให้เกษตรกรเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ลดต้นทุนการผลิตและยกระดับคุณภาพสินค้าสู่มาตรฐาน ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการผลิตข้าวปลอดภัยตรงความต้องการของผู้บริโภค เพื่อการแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่ม และประชาสัมพันธ์สร้างแบรนด์สินค้าให้เป็นที่ยอมรับ รวมถึงการส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร ซึ่งภาครัฐได้มีการดำเนินงานอยู่บ้างแล้ว เช่น โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ แผนการผลิตข้าวครบวงจร ฯลฯ

4.2.2 แนวทางพัฒนาพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ข้าว กรณีไม่ปรับเปลี่ยน

- พัฒนาคุณภาพดินให้มีประสิทธิภาพในการผลิตมากขึ้น เช่น ส่งเสริมให้มีการตรวจวิเคราะห์ดินรายแปลงเพื่อให้ทราบคุณสมบัติของดิน และพัฒนา ปรับปรุงบำรุงดินตามค่าวิเคราะห์ดิน

- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงคุณภาพดิน เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น

4.2.3 แนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพื้นที่การผลิต

1) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว ภาครัฐควรมีมาตรการ เช่น สนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นบางส่วน หรือสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยน การผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม

2) สนับสนุนองค์ความรู้ การถ่ายทอดเทคโนโลยี/นวัตกรรม โดยผ่านศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และการศึกษาดูงานฟาร์มตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จในการปรับเปลี่ยนกิจกรรม

3) พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การสนับสนุนการสร้างและพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ด้านการเกษตร และแหล่งน้ำในไร่นา เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการผลิตการเกษตร

4) ส่งเสริมระบบการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อการบริหารจัดการร่วมกัน ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต และผลิตตามความต้องการของตลาด

5) ส่งเสริมให้เกษตรกรเรียนรู้ เข้าถึง การใช้ Agri - Map mobile เพื่อเป็นเครื่องมือหรือข้อมูลในการพิจารณาการปลูกพืชหรือทำกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่ของตนเอง

6) การติดตามประเมินผลโครงการเป็นระยะ เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม

7) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำกิจกรรมทางเลือกที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด อีกทั้งให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า และต้องสนับสนุนด้านการตลาด เพื่อให้เกษตรกรพิจารณาเลือกตามความสมัครใจ โดยกิจกรรมทางเลือกของจังหวัดชัยนาทในการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่เหมาะสมตามที่กล่าวข้างต้น ยังต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกร ซึ่งมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

7.1) อ้อยโรงงานเป็นสินค้าที่ตลาดยังมีความต้องการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแม้จังหวัดชัยนาทจะไม่มีโรงงานน้ำตาลในจังหวัด แต่มีแหล่งรับซื้อจากโรงงานน้ำตาลในจังหวัดอื่นที่อยู่ใกล้พื้นที่ปลูกอ้อย 5 แห่ง ซึ่งได้ส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่มีการปลูกอ้อยเพิ่มขึ้น และในอนาคตจะมีโครงการสร้างโรงงานน้ำตาลที่อำเภอหนองมะโมง จึงถือได้ว่าอ้อยโรงงานเป็นพืชทางเลือกที่น่าสนใจสำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่ห่างจากโรงงานไม่เกิน 50 กิโลเมตร แต่ทั้งนี้ในพื้นที่จังหวัดชัยนาทบางปีจะประสบปัญหาภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วง และการระบาดของโรคใบขาว ทำให้ต้นอ้อยเจริญเติบโตได้ไม่ดี ดังนั้นภาครัฐควรมีการให้ความรู้ในการดูแลรักษา เพื่อป้องกันการระบาดของโรค เช่น การเผยแพร่ความรู้ในการป้องกันและกำจัดโรคระบาดของใบขาวในอ้อย การจัดทำแปลงสาธิตเพื่อให้เกษตรกรได้ศึกษาดูงาน เป็นต้น

7.2) การเลี้ยงปศุสัตว์เป็นอาชีพที่ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุน และตลาดยังมีความต้องการสูง ภาครัฐควรมีแนวทางสนับสนุน ดังนี้

- ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตเนื้อโคคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจังหวัดชัยนาทได้มีโครงการเจ้าพระยา Beef สนับสนุนการผลิตเนื้อคุณภาพส่งบริษัทที่ร่วมทำข้อตกลง ซึ่งถือเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรให้มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่แน่นอน

- สนับสนุนการผลิตแพะคุณภาพ ซึ่งสภาเกษตรกรจังหวัดชัยนาทกำลังผลักดันให้เกิดสหกรณ์เลี้ยงแพะเพื่อรวมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งภาครัฐ ควรส่งเสริมให้มีการผลิตแบบครบวงจรทั้งคุณภาพการผลิต การวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์เพื่อให้ได้เนื้อแพะ ที่มีคุณภาพ การแปรรูปที่ต้องมีโรงเชือดมาตรฐานสากล เพื่อสนับสนุนการส่งออกไปตลาดต่างประเทศ เป็นต้น

- ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตไก่วงคุณภาพ เนื่องจากตลาดยังมีความต้องการสูง โดยเฉพาะช่วงเดือน พ.ย.-ม.ค. ของทุกปี ซึ่งเป็นช่วงเทศกาลคริสต์มาส ทั้งนี้ไก่วงยังมีข้อจำกัดในการเลี้ยง เช่น ไก่วงจะแพ้ยุงซึ่งทำให้เป็นโรคฝีดาษ ดังนั้นควรมีการให้ความรู้ด้านการเลี้ยงที่ถูกต้อง รวมถึงการส่งเสริมการรวมกลุ่มการผลิต ซึ่งจะสามารถวางแผนการผลิตเพื่อส่งตลาดได้อย่างต่อเนื่อง

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรลดต้นทุนอาหารสัตว์ โดยส่วนใหญ่ต้นทุนการเลี้ยงปศุสัตว์จะอยู่ที่อาหารสัตว์ หากมีการบริหารจัดการเรื่องอาหารสัตว์ได้จะลดต้นทุนการผลิตได้มาก เช่น ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชอาหารสัตว์ควบคู่กับการเลี้ยงปศุสัตว์ ภาครัฐสาธิตและถ่ายทอดการผลิตอาหารสัตว์จากวัตถุดิบในท้องถิ่นให้เกษตรกร

7.3) ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพื้นที่บางส่วนทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้สม่ำเสมอ สับเปลี่ยนหมุนเวียนจากการปลูกพืชหลากหลายชนิด เช่น พืชผักสวนครัว พืชสมุนไพรเครื่องเทศ ไม้ดอกไม้ประดับ รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ไข่ ไก่วง เป็นต้น ถือเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการเสริมรายได้ให้เกษตรกร